

LÁDALEVÉL

I.

2020. október 12.

Szépen, csendesen, és kitartóan esik reggel óta. Kertről szó sem lehet, még a reggeli kávé-pipa programot is az ajtófélfának támaszkodva hajtom végre. Aztán nekilátok egy évek óta halogatott tennivalónak. Próbálkoztam már sokszor, de amint felemeltem a nagy faragott láda tetejét, néhány másodperc szörnyülködés után gyorsan és hangosan lecsaptam. Na ne – gondoltam – ezt inkább majd.... szóval majd. Olyan leírhatatlan káosz, felfordulás és kibogozhatatlannak látszó állapotok uralkodtak, a ládában, hogy évekig inkább ugyanolyan gyorsan csaptam le a tetejét, mint legutóbb, úgy két hete. Amikor költözködtünk négy izmos rakodó is felnyögött, amikor megemelte.

Jézusom, mi van ebben? – kérdezte egyikük lihegve.

Az életem, – válaszoltam neki.

Ilyen nehéz volt? – kérdezett vissza.

Közben nem tűnt annak – mondtam.

Most, hogy az idő semmi másra nem alkalmas, mint, hogy végre rendet vágjak Augiász istállójában, az emlékek tonnányi súllyal nehezednek rám. Mint Heraklész, szedte össze erejét ötödik feladatának elvégzéséhez, olyan elszántsággal rámostam ki a ládát. Folyókat elterelnem nem kellett ugyan, de ami onnan kikerült, elborította a nappalit, sőt az ebédlőasztalt is. Plakátok, műsorfüzetek, kellékek, levelek, újságok, jelmez és díszlettervek, rendezői példányok, ajándékok, emlékplakettek, kitüntetések, és ezer más - első pillantásra kacatnak látszó dolog - a színházban, koncerttermekben,

Zeneakadémián töltött évtizedekből, melyekről kiderült, hogy egyik sem kacat. Sőt némelyik – például első feleségem Garam Zsuzsi hajtincse – önmagában nehezebb, mint a láda egésze, hiszen harminckét éve nincs már közöttünk. Milliónyi elzongorázott hangjegy bújt ki ujjai alól, melyek nélkül biztosan kevesebbre vittem volna. Jövőre lesz 50 éve, hogy mint kenyérkereső énekes közönség elé álltam. Ideje tehát, hogy a dolgok helyükre kerüljenek. Hogy meddig maradnak a helyükön, s ha valamilyen okból kikerülnek onnan, hová jutnak, nem tudom. De most már éppen tíz órája játszom takarító Héraklészt, s érzem, hogy az emlékek súlya messze felülmúlja a ládáét. Gazdag élet – mondaná egy felületes újságíró. Igen, gazdag, mint mindenkié, aki dologgal teli életet él. Majd biztosan érkezne egy másik kérdés, - mint érkezett oly sokszor. Mire a legbüszkébb? Aztán a többi hasonló, pl. melyik a legkedvesebb szerepe? Hogyan lett énekes? Melyik kollégájára emlékszik legszívesebben. Hogyan jutott el New Yorkba, a MET-be, a Carnegie Hall-ba, no és kapcsolata Pavarottival. És akkor elmondanám megint, már századszor ugyanazokat a sztereotipnak tűnő válaszokat. Inkább nem. Mert mindez csak a felület, csak a hullámok teteje, a mélyben vannak a fontos és izgalmas dolgok. Szörfözni nem tudok, búvárkodni nem merek, bár sejtem, időnként tudom, mi van lent.

A rendrakás tizedik órájában azonban kezembe akadt egy levél, karácsonyi üdvözlés. Elolvastam, s bár 19 évvel ezelőtt is nagyon mélyen megérintett, most – nem tagadom, sőt büszke vagyok rá – néhány kövér könnycseppet hagytam legördülni. Le sem töröltem. Küldője beleegyezésével olvashatja, akit érdekel. A covid kényszerszünetre küldött 25 év tanítás után. Lesz-e folytatás, taníthatok-e még, nem tudom. Azt azonban tudom, hogy ha csak egy napig tanítottam volna, vagy száz évig, teljesen mindegy lenne. Így is úgy is megérné. Egy ilyen levél minden bajt, várakozást, örömet, elégedetlenséget, bánatot, sikert, elismerést felülír. Egykori növendékem, Hajnóczy Júlia ajándéka. Holnap talán befejezem a munkát és végre rendezetten minden visszakerül a ládába. Ha kisüt a nap kimegyek a kertbe, de lehet, hogy elég lesz, ha nem esik. A ládát pedig nem zárom kulcsra.

Ketten egykori zeneakadémiai tanítványaim közül: Hajnóczy Júlia és Brickner Szabolcs

Szeretetteljes, békés,

örömteli Karácsonyt
kívánok! Legyen ez a pár

nap önfelelt, és gondok
nélküli, hogy a fénye beragadjon
a következő jóéahány
hónapot!

Az Új Éve pedig egészséget,
derűt, értékes munkákat,
igaz embereket kívánok
nagyon sok szeretettel:

Juli

2001. Karácsony

... vannak dolgok, amiknek a kezdete és a vége megfoghatatlan, mert nem létezik, mert több, mint hozmikus, mert anélkül létezik, hogy beszéljenek róla, hogy bárki észrevenné. Most mégis egy olyan Karácsony jött el, amikor imnom kell, és egy imát kell az Istennek elmondanom. Nemcsak, hogy szeretem, amit csinálhatok, nemcsak, hogy célja van az életemnek, de adott nekem egy Örangalt is. Szerintem kevesek vannak ilyen kíváncsítottak. Ugye tudja, Tanár úr, hogy kiől van szó? És én ezt a legelső órán megéreztem, és önző módon szeretném mindig érezni. Szükségem van minden kimondott - és nem kimondott - gondolatra, szükségem van minden felém sugárzott tekintetre, bátorításra, vagy mosolyra; mert hihetetlen erő meríték belőle. Szeretném, ha majd évek múlva is - bárhol a világon - kapnék néha egy-egy pillantást, hogy „igen, csináld, mert érdemes!” Persze csak akkor, ha tényleg van értéke annak, amit alkotok. És akkor az nekem a táplálék len. Én nem akarok diploma után lépni és egy növendék lenni a sok közül. Tudom, hogy minden virág kiújlik, minden gyümölcsfa gyümölcsöt terem, ha törődnek vele. Én ezt a pillanatot várom már, s talán akkor összeható legalább felcsapó örömet, mint amennyi szeretettel én kaptam. Ha azt mondják, hogy még nem volt olyan növendék a Zeneakadémián, mint én; akkor talán arról van szó - csak azt én nem tudom - hogy még senkinek nem jutott egy igazi „szoklilek” tanár. Én vagyok, én lettem a szerencsés. Ugye maradhatok? Ugye csak fizikailag megegyek el a Boldogságom után, és mindig visszajöhetek? Nekem művészen van erre...

2020. október 13.

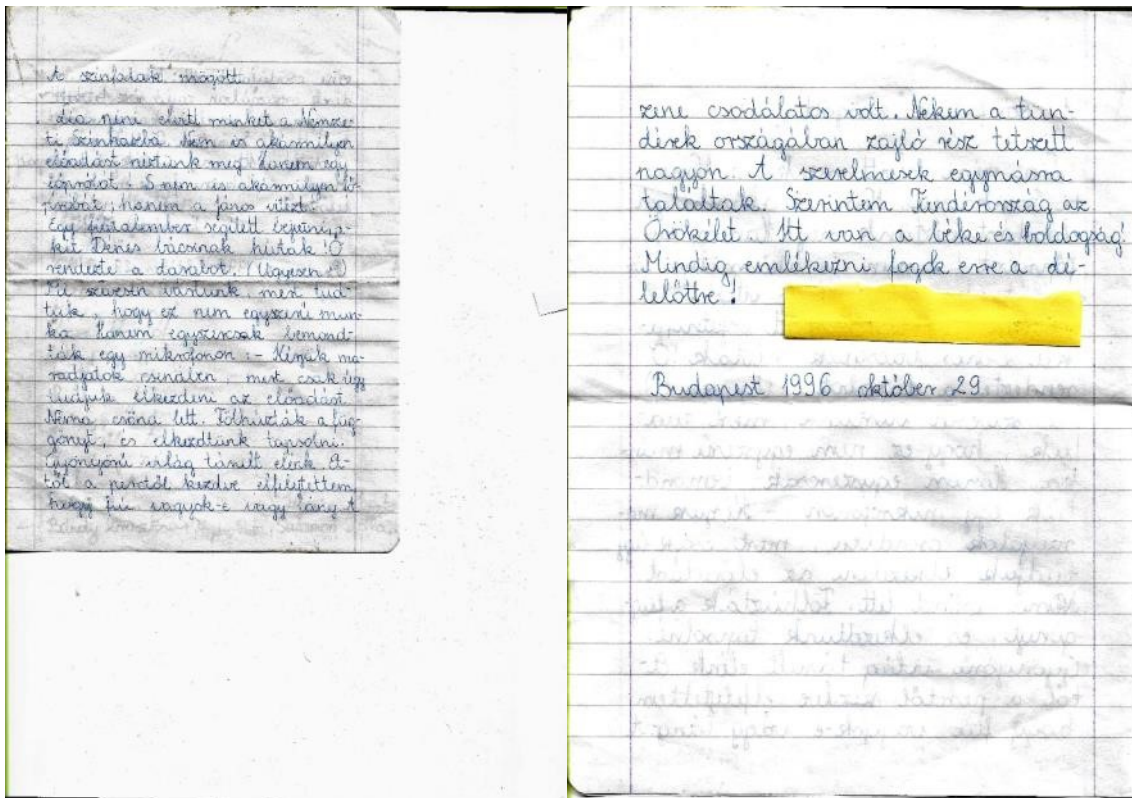
Még mindig nem végeztem a láda tartalmával. „Mélységes mély a múltnak kútja...” kezdi minden idők legzseniálisabb írója a József és testvérei című korszakos művét. Bizonyosan túlzás, sőt nevetséges is, hogy a ládámról ez jut eszembe. Igaz ugyan, hogy nagyon mélyre kotorhatok benne, hiszen a XIX-ik századból keresztlevelek, családfák, déd, és ük ősök képei, levelei is előkerültek belőle. Kiderült, hogy apai nagyapám ősei nem Gulyások, hanem Gulisok voltak. Második napja görnyedek a nyitott láda fölött. Svábok és lengyelek bújnak elő a sarkokból, eresztékekből, zsanérok alól. Jó lenne tudni, hogy Gulisból mikor és miért lettek Gulyások. A láda és az ebédlőasztal között az a néhány lépés estére két kilométert tett ki. Mindent szortíroztam, rendszereztem, a másolni valókat fel az emeletre. Ötvenszer, százszor a tizennégyszögletes lépcsőfokot. Még jócskán volt anyag a ládában, amikor a washingtoni Rigoletto előadás után ajándékba kapott kardom alól iskolai füzetlepra rótt gyöngybetűk mosolyogtak rám. Igaz, hogy a múltnak kútja mélységes mély, de én most csak 1996. október 29-ig nyúltam a láda mélyére. Talán irodalom óra anyaga lehetett a fogalmazás – az én időmben még volt ilyen, sőt, a külalak értékelése is – egy olyan eseményről, melyen a helyi iskola egy osztálya vett részt. Emlékszem is, – most hogy elolvastam - az esetre. 22 éve élek Nagykövácsiban. A kezdeti években igyekeztem vitézkedni a helyi közélet kultúráját érintő területén, inkább több, mint kevesebb sikerrel. Igaz, hogy a kéziféket később behúztam, bizonyos „elfogadhatatlanságok” miatt, de még a hasznos idők egyik tüneményes esetéről szól a dolgozat. Újra kellene gondolnunk a levél alapján néhány – a jövőnket és gyermekink jövőjét – érintő dolgot, még akkor is ha mindaz, amiről a levél szól, nem ismeretlen és egyetlen észrevétel. Számtalan hasonló biztató jelet látok ugyan, a kérdés csak az, hogy ezek a jelek elegendőnek bizonyulnak-e? Mihez is? Szívesen bonyolódnék egy erről szóló beszélgetésbe, de a mai vitakultúra szívesen kanyarodik a személyeskedés, és a mellékvágányok útvesztőibe. Ehelyett inkább létrehoztam egy programot Pécsen a Pécsi Operáért Alapítvány segítségével. Beavató előadások hosszú során – éveken keresztül – ismerttettem meg a gyerekeket a komolyzene, az opera, a színház és irodalom értékeivel. Egészen addig, amíg az Alapítvány támogatókra lelt...

Gulyás Dénes és a gyerekek (Körtvélyesi László felvételei)

Gulyás Dénes felvétele

Talán mellékvágányra tértem én is, így inkább vissza a washingtoni ajándékkard markolata alatt talált levélhez. Ja... és a külalakról még annyit, hogy a nagyapám több mint százéves iskolai értesítőjében, egyik dolgozatának külalakját így minősítette a tanár: „csinos” Legalább olyan csinos lehetett, mint ebben az 1996-ban papírra vetett dolgozat gyöngybetűi. Igen, azt hiszem csinosítani kellene. A dolgozat szerzőjének nevét személyiségi jogainak védelmében kitakartam. Közben elgondolkodtam miért kell védenem a személyiségét még egy parányi dicsőségtől is? Hiszen dicséretet érdemel, nem védelmet. Lehet, hogy ezen is csinosítani kellene?

2020. október 14.

Mintha, de csak mintha kialakulna valami rendhez hasonló látvány a ládában és környékén. Három nagy piros betű kiabált ki ma reggel a plakátok alól. **MET** mellette balra: **To – From – Date – Subject**. Már kisebb, de még mindig piros betűkkel. A levél írója nem a levélpapír által megjelölt helyre írta a dátumot, hanem a **MET** alá: aug 9. 2003 New-Yorkban, a **MET**-ben, a Box Office-nak magyar vezetője volt, sok évtizeden keresztül Krénusz József személyében, aki az első nap első próbájának szünetében feljött a próbaterembe és megkérdezte kérek-e egy kávé? Igazi presszókávé. És megkaptad már a belépőkártyádat? – kérdezte. Ha végeztél gyere le az irodámba még egy kávéra – mondta.

Krénusz József társaságában

A MET-belépőkártya

Később feltűnt nekem, hogy nem csak én járok hozzá kávézni, hanem mások is. Leginkább európai, közelebbről olasz énekesek, akiknek – akárcsak, mint nekem – élvezhetetlen volt a hosszú lére eresztett amerikai kávé, amit talán sokkal inkább a folyadék pótlásának szándékával, mint az íze végett isznak az

amerikaiak. Mariella Devia például hozta magával otthonról a saját kávéfőzőjét és kávéját. Jóska, a műfaj, a művészek, a zene, az opera megszállott szerelmese volt. Az egyike azoknak a keveseknek, akik képesek voltak egyszerre két-három helyen is megjelenni, ugyanabban az időpontban még akkor is, ha ezek a helyek több mérföldre voltak egymástól. Néha azt gondoltam, van két ikertestvére, vagy esetleg klónja is. Egyetlen feltétele volt ezeknek a misztikus megjelenéseinek. Történetesen az, hogy ott valaki énekeljen. Operát lehetőleg. Mindegy, hogy kis galériában koncerten zongorával, vagy a Carnegie Hall-ban, csak zene és ének legyen. Olyan volt ő, mint az énekesek között a nagyszerű tenor, akiről Sir Rudolf Bing a **MET** egykori intendánsa azt írta a könyvében - 5000 este a Metropolitan Operában – hogy bivalyerős ember volt. Rengeteg estén lépett fel, s pályája végén még arra is volt ereje, hogy a szerepe szerint meghalni készülő Montserrat Caballé-t lágyan a földre fektesse. Talán jól emlékszem, ha azt írom, Richard Tucker volt a szinte lehetetlenre is képes, nem mindennapi erejű tenor. Megkövetem Caballé-t ezért a sorért, de az eredeti nem tőlem, hanem Sir Bing-től származik. Jóska, a Metropolitan magyar vendégeit különös odafigyeléssel segítette. Hosszú, sokszor 6-7 hónapos new yorki tartózkodásaim alatt mindig üdítő percek, órákat töltöttem vele. Egyszer ebédre is meghívott a menedzseremmel, Lary Ridermannal együtt. Tyúkhúsleves cérnametéllel, - a cérnametélt a magyar negyedből került a levesbe. Eddig rendben is voltunk. Jött azonban a székelypóztúra, amivel gyermekkorom óta hadilábon álltam. Hősies küzdelem és pár pohár bor segített. Érdekes, hogy ugyanez esett meg velem Philadelphiában is. Lehet, hogy Amerikában mindenki azt hitte, hogy a székelypóztúra minden magyar kedvence? Ebéd után jött a meglepetés. Jóska a kiselejtezett jelmezeket hazavitte. Ott sorakozott nála Franco Corelli, Leonard Warren, Richard Tucker, és még vagy egy tucat jelmez, amit ezek az emblematiszta figurák viseltek. Melyiket kéred? – kérdezte. A Corelliét – mondtam.

A desszert és a kávé között becsomagolta nekem Franco Corelli egyik jelmezét, és biztos, ami biztos egy kis edénybe székelypóztúrát is. Leonard Warren kardját a Trubadúrból nem kéred? – kérdezte.

Aztán évekig nem találkoztunk. A nekem írt levele idején, már öreg éveire gondolva hazajött és tervezett. Nagy piros betűvel ez a levél a kiabált ki a plakátok alól.

To

From

Date

Subject

MIET

aug 9. 2003

Kedves Dénes barátom -

Most olvastam el a Magyar Nemzet Magazin
jelenleg megjelent Siker és Művészet címet. Mivel
állandó előfizetője vagyok a lapnak, így nem csak
est a címet de egy rövid idévet is látni megjelent
"Értékelő Kulturát" rövid címet is jelenlegi
számában. ...

A megújulásról és a helyi kultúra
örömei szerencsés és nem kevésbé büszkeséget,
hogy helyi egy ilyen kiemelkedő esemény és
magyar barátom van mint T. Dénes! -

- Magamról azt hogy nyugdíjas vagyok 40 év
előtt a mestertől. Jelenleg itt vagyok Magyar-
szárazságon október 1-ig ugyanis helyi egy
házat (két házzal előbb mint ahol voltál Székely-
Kor előttél éltél), amelyiket megújítottam

A modernizáció az a kényelmet és az esztétikát
keresi. Amikor először (remélhetőleg hamarosan)
szemmel megvizsgálom. Amint bizonyára tudod
húsz év augusztus első hetében a fák
megrendése a Renaissance királyi parkban
végzett. Ebben az évben volt a 11-dik rendez-
vény. Sikeres volt a két napos fesztivális.
Ez az augusztusi rendezvényre mindig sok
személyt meghívok T. Dénes is kedves családodát.
Arra a KÉNYES-MÁSAK is először. Lehet hely
lehet sok szoba így nem kell szorongani. Tehát
szerezd be magadnak.

- Gratulálok a magyarországi munkádhoz a
lelkességgel és az ifjúság zenei parádésához.
A végzettségen persze is legyen véled, hogy
munkád sikeres legyen mindig

Barátsággal

IV.

Október 16.

Már nem is tudom, hogyan írjam. Ládalevél, – ami onnan előkerül, – vagy levélláda, – ez olyan postahivatal ízű (bár még se postahivatalt, se postást nem kóstoltam) vagy egy lánynyi levél, – ez meg kicsit fura. Rögtön az a kérdés merül fel, hogy te jó ég, mekkora az a láda? És ez a grafomán mindegyikről írni akar? Nem, drága barátaim, nem fogok mindegyikről írni. Ez egyébként is egy furcsa levél. Vagy annak tűnik. Én írtam ugyanis magamnak. Éveken keresztül írtam. Több vaskos könyvben fért csak el. Néhány soros üzenetek melyekről, amikor írtam, nem tudtam, hogy 25 évvel később levél rangra emelkednek. Akkor csak jegyzetek voltak. Kinyitottam a ládát, s ez a mozdulat, – mint mikor egy király lovaggá üti kiválasztottját – a két vaskos kötetet levéllé ütötte. Nevek, dátumok, zeneszerzők, műveik, fél, vagy egész mondatok, méltatások, kérdő és felkiáltójelek, néha csak egy szó: igen, aztán egy másik: nem. Aztán új nevek és művek és vélemények, persze hosszú szaggatott vonallal elválasztva. Szerzők sorakoznak Bachtól a jelenkori – tudatosan nem írom, hogy kortárs – szerzőkig, felölelve a vokális zeneirodalmat. Letenni nem tudom a könyveket. Elég csak a címeket olvasnom, s hallom a zenét. Feltűnő, hogy némelyik bejegyzést alig vagyok képes kibetűzni. Később rájövök, hogy miért. A nevek a művek címei, s a bejegyzéseim mellet számok is láthatók. 1-től 5-ig. Aztán a szaggatott záróvonal fölött is egy szám, amely sokszor nem egész, hanem tizedeseket is tartalmaz. Igen ez a két könyv az elmúlt évek osztályozó konferenciáinak tanulságait tartalmazza. Ezek persze csak számomra tanulságok, – különösen így sok év elmúltával, s bár amikor e jegyzetek születtek, sikerült elérnem, hogy a vizsgák után, – ha akarja – minden növendék meghallgathassa a tanárok véleményét, mert reménykedtem abban, építőkövek lehetnek ezek azok számára, akik építkezni akarnak. Most, hogy hallgatom őket, akiket osztályoztam húsz

éve, egyértelmű számomra, hogy kinek volt egyik kezében habarccsal teli vödör, míg a másikban téglák. Ők tornyot

Gulyás Dénes zeneakadémiai dalirodalom osztálya a mester Nagykovácsi lakásán

Gulyás Dénes egy koreai tanítványával foglalkozik. A korrepetítor: Tóth Erika

Gulyás Dénes és tanítványa, Gál Gabriella. A korrepetitor: Budai Márta

építettek. De voltak olyanok is, akik megelégedtek a téglával. Természetesen nem írok neveket, osztályzatokat, véleményeket. Igen, a habarcs megnehezíti a dolgunkat, mert nehéz és mert szorgalomból, kitartásból, kétkedésből, válaszok kereséséből, verejtékből, könnyből, álmatlan éjszakákból, felriadásokból, végtelen gyakorlásokból keveri, aki tudja és érzi, miből mennyi kell a toronyhoz. És hogy miért csak a sokadik próbálkozással tudom kibetűzni, némelyik bejegyzésemet? Mert dühös és mérges voltam, amikor írtam. Mert voltak, akiknek nem volt habarccsal teli vödör is a kezükben, holott a téglá elég lett volna a tornyosuló felhőig. Így aztán ők nem láthatják fölülről a nagy egészet. Inkább becsukom a könyveket, visszateszem a láda aljára.

V.

Október 21.

Ötven év a ládából. Jövőre lesz ötven éve. „Ötven, jaj ötven éve, - szívem visszadöbben...” – írja a költő, talán legcsodálatosabb versében a Hajnali részegségben. Egy másik kiadás szerint azt írja: „Ötven, jaj ötven éve - lelkem visszadöbben...” Azt hiszem a szívem az eredeti. Csoda ez a vers és csoda, ahogyan Kosztolányi, az „ismeretlen úr vendége” pár percre hátrafordul és kissé szomorúan visszatekint. Igen jövő augusztusában lesz ötven éve, hogy elkezdtem. Én vidáman tekintek vissza, mert ötven nehéz, könnyű, szép, csúnya, sikeres, elbukó, monoton, szikrázó, örök emlékü, felejteni való, és soha nem felejtethető, felemelő, Isten áldotta csoda évet látok zenével, zenében, színházban, pódiumon és katedrán. Hasonló évfordulók alkalmával sokan inkább kissé szomorkásan, a gyorsan eltelt évekre nosztalgiával visszatekintve ünnepelnek, ha ünnep egyáltalán, a pálya végét, érezhető közelségben tudni. Zajos ünneplő társaság, ismerősök, barátok, pályatársak, közeli és távoli rokonok is igyekeznek olykor az őszülő halántékú és sokszor okkal megkeseredett teátristát olyan szavakkal, mondatokkal vidítani, melyekről mindenki tudja, hogy szakmaiságát és tényszerűségét inkább a kedvesség, a szeretet, mintsem a realitás az észszerű és érvényes színházi, szakmai norma szülte. Talán kissé körmönfontan fogalmaztam. Egyszerűbben így hangzik: a pályától búcsúzó művész gyakran elhiszi az őt ünneplőknek, hogy még maradnia kellene, hiszen ugyanolyan nagyszerű, mint negyven éve és bizony sok fiatal nem léphetne az ő nyomába... stb. De egy igazi őszülő halántékú teátrista, pontosan tudja, hogy ezek csak kedveskedő szavak, nem egyebek. Ezek az évek bukkannak elő a ládából, feljegyzésekkel, osztályzatokkal, növendékekről írt véleményekkel, vizsgák tapasztalataival. Ezeket soha nem teszem közkinccsé. Előkerült az első plakát is, amin harmadéves hallgatóként a nevem írva vagyon. 1975. június 9-e hétfőn este ½ 8-ra hirdeti a Zeneakadémia karmesterképzős növendékének vizsgakoncertjét. A vizsgázó Cser Miklós, aki pár hónapja hagyott itt bennünket, s akit a Pécsi

Cser Miklós (1947-2020) (fidelio.hu)

Nemzeti Színház nevében, néhány mondattal én búcsúztattam. Az utolsó és legfrissebb plakát pedig, ami a Carmen idej, pécsi bemutatóját hirdeti. 1975-ben nem gondoltam, hogy a pályánk egy ponton majd találkozik. Pécs és a színház, már 10 éve otthonom, még akkor is, ha csak az egyik a három közül. A másik a falu, ahol lakom, a harmadik az autóm és 230 kilométernyi autópálya. Amit a Don Giovanni kottájában találtam, nem osztom meg teljes terjedelmében. Vannak közöttük olyanok is, melyek kedvesek és tréfásak ugyan, a nyilvánossággal megosztani azokat, talán mégsem lenne come il faut. Ezeket a rövid „aranyköpéseket” a Don Giovanni rendelkező próbáin jegyezte fel a sűgónk. A Don Giovanni volt első rendezésem Pécssett.

A plakát és az alábbi képek a Pécsi Nemzeti Színház nagysikerű Don Giovanni előadását idézik

[Ezúttal Don Juanként hódít | Bognár Szabolcs, a Vivat ... \(2:07\)](#)

Íme, a rendezőtől:

*„...mert fél percet csúsznak a fegyelmezés miatt a zseniális instrukcióim.”
„... ez a »te hűtlen gazember« olyan, mint a Tibi te bitangó, Tibi te bitangó a
Tibitangó... (énekli).”*

„...bekapod a zsebkendőt és kifújod az orrod.”

*„...az nem lehet, hogy Anna lássa, hogy a papa meghalt, mert akkor nincs
meglepi.”*

„...én meg beállok és az leszek, aki belepofázik, úgyis mindig belepofázok.”

„...ha megállok és a lángeszű instrukcióimat mondom, ne dumáljatok.”

*„...Gyerekek, lehetne nagy tisztelettel, hogy amikor én pofázok, ti nem
beszélgettek?”*

„...itt most meg akarja hajkurászni.”

Íme a többiektől:

Donna Elvira, Don Giovanninak: *„...várjááááá mááá, míg fölpackolom magam,
aztán mászhatsz rám!”*

Don Giovanni: *„...menjünk a recitativótól, hogy el tudjam engedni a kezét!”*

Don Giovanni: Bognár Szabolcs és Donna Elvira: Tímár Tímea
(olvassbele.com)

Donna Elvira: *„...mi baj?”*

Don Giovanni: *„...semmi, csak csináld!”*

Egy újabb jelenet a Pécsi Nemzeti Színház Don Giovanni előadásából*
(olvassbele.com)

Karmester a kórusnak:

„...csak annyit kérek tőletek parasztok!”

Masetto kérdez a rendezőtől: *„...És az lehet, hogyha ide a fütyim felé megy, visszateszem a kezét? Mert most az volt.”*

Don Giovanni a rendezőtől kérdez:

„...ej...nem?”

Gulyás Dénes a Don Giovanni rendezése közben. A zongoránál: Oberfrank Péter

Rendező válaszol:

„...de, csak az orrszívás nem kell hozzá.”

Don Ottavio, Donna Annának, aki jelmezben próbál:

„...nem tudlak megfogni akkora vagy így hátulról.”

Ezek szerint a Don Giovanni vígopera is lehetne, pedig nem az.

*A Don Giovanni előadás képeit az olvassbele.com-ból vettük át.

VI.

November 18.

Pár napja arról írtam, milyen furcsa, hogy az évszámok és a történések kézzel-kézzel adnak minket, s arról, hogy az évszámokhoz vagy az évek számához illeszthető, jelzőlámpás csomópontok égi jelként terelgetnek. Pár napja nem tudtam, hogy egyenes út, vagy hajtúkanyar következik a legközelebbi csomópont után. Azt is írtam, hogy az egyenesen tovább és a hajtúkanyar is jó lesz, ha úgy akarom. Nem a feladás vagy a lemondás íratta ezt velem, hanem az elfogadás. Minden olyan tény elfogadása, melyre pillanatnyi befolyással nem bírok, de évtizedessel igen, a döntés nem az én kezemben van, de azt talán befolyásolja az a 10 év, amit egy határozott elgondolás mentén, a lehetőségek végsőig való kihasználásával, az optimális felé tereltem. Talán ezért is született ez a határozat. E helyt nem részletezem zeneigazgatói múltam 10 évének szakmai elgondolását és döntéseit. Az, hogy most nem hajtúkanyar, hanem egyenesen előre mutató, hosszú út előtt állok, talán azt is jelentheti, hogy az elmúlt 10 évben nem tévedtem. Máris öntömjénezésnek tűnhetnek ezek a sorok. Nem is folytatom. Az évszámokról, és évek számáról is írtam. Természetesen a kettő nem ugyanazt jelenti. Mégis van valami abban, hogy 2021 – kereknek nem nevezhető évszámának – őszén mégis egy másikhoz, egy gyönyörűhöz, egy kerek, évek számához érek. A zölden világító jelzőlámpa a csomópontban szabad utat engedett annak, hogy ezt Pécsen éljem meg. 1971 őszén, tizenhét évesen álltam színpadon először a Honvéd Művészegyüttes kórusában, mint hivatásos énekes. Ezen az őszön kaptam meg első fizetésemet – ha jól emlékszem 720 forintot – azért, mert a tenor szekund szólamban felállhattam a dobogóra, egy évvel később pedig szólistaként a kórus előtt is

bizonyíthattam. Izgalmas lenne egy időutazás, hogy visszamehetnék az első ilyen alkalomhoz és meghallgathatnám magam „élőben” s eldönthetném mai fejjel, hogy bizonyítás volt-e, vagy „csak” előlegezett bizalom. Innen kanyarogtam Fokföldtől Ázsiáig, színpadokra, pódiumokra és katedrákra. Az évszám tehát nem kerek, az évek száma igen. Mégpedig nagyon kerek. Talán körzővel sem lehetne kerekébbet rajzolni. Még azt is írhatnám, hogy gömbölyű. Hogy ez a gömbölyű szám Pécssett köszönt majd rám, Örök Város, „Citta Eterna” rangra emeli számomra Pécsset. Szívének pedig első sorban a színházat, és nem utána, hanem mellette a Csontváry Múzeumot, az Ókeresztény sírkamrát, Székesegyházat, képtárakat és múzeumokat, a Dzsámit, a Zsolnayt, az Egyetemet, a Kodály Központot, Barbakánt, Apolló mozit, Caflisch cukrászdát és szemben vele a lakást, ahol laktam, a Művészetek és Irodalom Házát, Püspöki Palotát, és minden utcakövét, éttermeket, (különösen az indiait a Perczel utcában 150 méterre a színházról) a Pécs környéki és villányi borokat, a város minden szépségét és jóságát.

Ennek a szép gömbölyű évszámnak előzménye is volt, ami indított a pályán és Pécs küszöbíg elvezetett. Ez pedig a család, az iskolák, a szigorú tanárok, és egy értékrend. Előbb dolgozz, és még dolgozz, teljesíts, bizonyíts, és csak aztán kérj, s ha nem kapod meg, menj tovább. Dolgozz, teljesíts, bizonyíts, s majd ott kapsz kérés nélkül. Ezt jelenti ez a gömbölyű évszám. És Pécsset kaptam! Az Örök Várost.

Két kép a -ból:

Gulyás Dénes első szerepléseinek egyike: 6 évesen, a kép balszélén

és a legutóbbi pécsi rendezése (Bizet: Carmen) közben

[*Gulyás Dénes – Wikipédia](#)